

L-145

128
902

ARCHITEKTS P. KAMPE
LATVIJAS UNIVERSITĀTES DOCENTS

ARCHITEKTS
JĀNIS FRIDRICHS BAUMANIS

1834.—1891.

VĪŅA DZĪVE UN
VĪŅA MŪŽA
DARBS

J. Baumanis

RĪGĀ, 1927. GADĀ

L-2
B-1

0310082292

L. V. B.	
NG	170818

F2535

(28)

Atsevišķs novilkums no „Izglītības Ministr. Mēnešraksta“
1927. g. 1. burtnīcā iespiestā raksta.

01

Architekts Jānis Frīdrihs Baumanis

Viņa dzīve un mūža darbs

(Dz. 23./V. 1834., mir. 19./III. 1891.)

Ar cietokšņa vaļņu nojaukšanu (15./XI. 1857 — 1864) iesākās Rīgā rosīga būvdarbība: tiek celti nami jaunierīkotā bulvaru rajonā. Šī būvlaikmeta galvenais pārstāvis ir Jānis Frīdrihs Baumanis.

Otru dzīvu būvlaikmetu Rīga piedzīvoja pēdējos 10 priekškaŗa gados, kad viņas tuvajās priekšpilsētās tika celti augsti akmens nami.

Acīs krītošs ir lielais pretstats šo abu pēdējo laikmetu arhitektoniskā izveidojumā. Kamēr bulvari ar savām šķērsielām uzrāda viengabalaini noslēgtas ielu sienas, tuvās priekšpilsētas ielu fronte (Brīvības, Valdemāra, Kr. Barona, Tērbatas, Marijas u. c.) ir saraustīta un neizlīdzināta, te vispār nevar būt runa par ielas sienu. Šai parādībai ir dažādi cēloņi. Ikdienīškā dzīve priekšpilsētā norit intensīvāki un uzstāda savām būvēm dažādākas prasības nekā bulvara rajona namiem. Kā Iekš-Rīgas, tāpat arī priekšpilsētas namos gandrīz visur apakšstāvos ierīkoti veikali, kuriem vajadzīgas augstas, plašas telpas ar platiem skatu logiem. Šīs lielās apakšstāvu ailes konstruktīvi un arhitektoniski grūti saskaņot ar zemo augšējo dzīvokļu stāvu daudziem maziem logiem. Šī nesaskaņa atkrīt bulvaru namos; še visos stāvos atrodas vienādas dzīvokļu telpas. Bez tam bulvaru atsevišķu namu saskaņu savā starpā pastiprina vēl vienāda platuma dārziņu rinda namu priekšā, dārziņu margas un aleju vienlīdzīgā atstatumā iestādītie koki. Bez tam bulvaru apbūve ir gatavi noslēgta, kamēr priekšpilsētā augstu namu celšana tikai sākusies; lielo piecstāvu namu starpā gar viņu pretugunssienām stiepjas uz augšu divstāvu (bieži no koka celto) namu skursteņi. Šī namu augstumu maiņa, kas bieži atkārtojas, dod ielas sienai robainu, zāģa veidīgu, it kā nervozu izskatu. Zināms, ar laiku, turpinot celt jaunus namus veco vietā, šie robi izzudīs.

Neraugoties uz šo nenovēršamo parādību, ir vēl kāds cits ļoti svarīgs cēlonis, kuŗu mūsu ielu turpmākajā izbūvē gan varētu novērst; tas slēpjas būvju arhitektoniskā izpildījumā. Kad pēdējos priekškaŗa gados iesākās dzīva būvdarbība, Rīgas arhitektu starpā un arī publikā valdīja uzskats, ka vajagot beidzot atsavināties no tā sauktās stila arhitekturas spaidiem. Zināms, dažā ziņā šis ilgus gadus pastāvošais virziens bija ne-

vietā. Kā lai jaunais laiks ar saviem citādiem dzīves apstākļiem greznotos pagātnes novecojušās drēbēs?! Ne viduslaiku dievnamu celtnes, ne italiešu aristokrātu un baznīcas valdnieku renesanses stilā celtās pils varēja nodotēt par paraugu Rīgas namiem ar viņu 4, 5 un 6 istabu dzīvokļiem.

Uzskatiem mainoties, atmēta nevien ārējo čaumalu, bet ievainoja arī viņā ieslēgto vērtīgo kodolu. Jāatzīst, ka bez likumības un pārdomātas sistēmas pilsētas daudzstāvu ēku fasades apmierinoša izveidošana nav iespējama. Kā piemēru atzīmēsim Merķeļa ielu Rīgā, kurā daudzkārt nopeltās „kazarmu“ fasades, pateicoties savam ritmiskam, lai gan arī vienmuļīgam, logu sadalījumam asu atkārtojumam, tomēr piedod ielai mierīgu un noslēgtu izskatu. Jaunais gleznieciskais virziens cēlies, meklējot „jaunatnes stila“ individuālo īpatnību, kurā var raksturot Vīnes apdavinātā mākslas rūpnieka un arhitekta uzstādītā teze: „Māksliniekam jārada pasaule, kas nekad nav bijusi un arī nekad nebūs.“ Tam pievienojās vēl griba visur ievērot lietderību; pēdējos gados pie mums bija manāms arī Somijas arhitektūras ārējais iespaids.

Pēc tikko pagājušiem 20 gadiem mūs vēl daudz mazāk apmierina pēdējā laikmeta (1890—1914) priekšpilsētas būves, kā iepriekšējā laikmeta bulvaru namu stila arhitektūra. Nevar noliegt, ka bulvaru namu arhitektoniskajam apstrādājumam piemīt daudzkārt kautkas vienmuļīgs, ko labprāt apzīmē par akadēmiski garlaicīgu.

Plana izveidojumā bulvaru nami, zināms, arī neatbilst tiem prasījumiem, kādus mums tagad tiesība uzstādīt higiēniskiem, ērtiem dzīvokļiem: vispirms gruntsgabali par daudz apbūvēti, mazie pagalmi dod telpām nepietiekoši gaismas un gaisa, apkalpotāju istabas neatbilst pat minimālām dzīvojamo telpu prasībām, koridori šauri, gaŗi un tumši, trūkst mazgājamo ierīču, namiķis dzīvo pagraba maldu ejās blakus kāpostu mūcām un malkas krāvām. Tomēr būves korpusa arhitektoniskais izveidojums un ielas fasades laukuma noskaņojums bulvaros ir lielpilsētas augstajiem namiem daudz pareizāk uztverti nekā priekšpilsētās. Atsevišķā būve bulvaros piemērojas pa lielākaī daļai it labi kaimiņa namam un tālākā nozīmē visai ielas fronteī; apmēram vienādie namu augstumi dod vairāk vai mazāk sakarīgu galveno dzegu (Hauptgesims), kas noslēdz ielas sienu. Tā kā būves korpuss ir augsts, tad ar nodomu nav ievērots jumta izveidojums. Sienų laukumī un logi sadalīti vienlīdzīgi, viss atrodas viengabalainā laukumā bez acīs krītošiem dziļumiem un augstumiem.

Citi nodomi likti priekšpilsētas namu izveidojuma pamatā. Namam jāizceļas savā greznumā un jāpārsniedz pēc iespējas citi jau pastāvošie nami. Acumirkļa steiga nelauj uznākt domai par ielas frontes arhitektonisko izveidojumu. Logu ailes ļoti dažādas gan lieluma, gan formas ziņā; tāpat nevienādi sadalītas logu rāmju šķērses. Daudzie iedobumi, izceli un balkoni, kurų skaitu mūsu nepastāvīgā, mitrā klimatā it īpaši varētu ierobežot, padara ielas sienas laukumu vēl nevienādāku. Jumta čukurs nepaliek nama viduslinijā, kā to prasa solida konstrukcija, bet novēršas uz ielas pusi, lai jumts izliktos stāvs; tomēr pārliecinošu iespaidu tas neatstāj. Bez jebkādas praktiskas vai mākslinieciski dibinātas vajadzības izbūvēti zelmeņi, torniņi un torņi (sevišķi ielu stūros), kas nu acumirkli ienācis prātā.

Piegrīezīsimies tagad architekta Jāņa Baumaņa dzīves gaitai un viņa mūža darbam.

Apbrīnojami ražīgu būvniecību attīstījis Baumanis Rīgā no 1863.—1890. gadam. Vairāk kā 70 lielas būves (to starpā 11 sabiedriskas ēkas) celtas pēc viņa izgatavotiem plāniem un viņa vadībā. Universitātes docents arhitekts A. Malvess 1925. gadā (Ilustrēta Žurnāla 1925. g. 4. numurā) aplūkojis architekta Baumaņa būvniecību. Nejauši nāca rokās šī raksta autoram 1926. g. pavasarī Rīgas senātnes pētīšanas biedrības muzejā saraksts ar klātpieliktu planu, kur atzīmētas gandrīz visas būves, ko Baumanis cēlis pilsētas centrā. Sarakstam sekošs virsraksts: „Architekta J. Baumaņa būves pilsētas centrā. (Pēc viņa paša atzīmēm).” To sastādījis viņa dēls Edgars Baumanis. Šī raksta beigās pieliktais plans dod iespēju šīs būves viegli atrast; namu īpašnieki, pēc kuriem saraksts sastādīts, gandrīz visi (izņemot 6 vai 7) mainījušies. Sarakstā uzskaitīto būvju planus autors pēc pilsētas būvvaldes aktīm pārbaudījis. Planu oriģinālus, kas iesniegti būvvaldei apstiprināšanai, Baumanis parakstījis; atsevišķās aktis gan trūkst šo planu. Būves gads sarakstā atzīmēts tas, kad plans iesniegts apstiprināšanai, un tāpēc daudzkārt nepareizs; šinī rakstā ievietotie J. Baumaņa būvju gada skaitļi ir pēc pilsētas būvvaldes datiem pārļaboti. Varētu gan būt, ka dažs gada skaitlis pašam būvētājam pa ilgajiem gadiem būs piemirsies.

Aplūkosim Jāņa Baumaņa īpatnējo dzīves gaitu. Viņš ir tā sauktais „Self — made man”. Kaudamies ar grūtiem apstākļiem, viņš uzsācis savas studijas un ar neatlaidīgu enerģiju tās pabeidzis. Jāņa Baumaņa senči bijuši enkurnieki. Visi plosti, kas pa Daugavu pienāk Rīgā, stāv pilsētas iecirkņa robežās enkurnieku valdes uzraudzībā; mūsu tiltu un tur atrodošos daudzo kuģu un laivu rajonā kārtīgai plostu novietošanai vajadzīgi krietni, piedzīvojuši spēki. Enkurnieku ir pavisam 25 saimnieki, kuģu skaitu nedrīkst palielināt, ne samazināt; enkurnieka amats pāriet no tēva uz dēlu. Šī atmata pienākumu krietna izpildīšana prasa jau no agras jaunības uzsāktu vingrināšanos. Šo amatu piekopa jau Jāņa Baumaņa tēva tēvs, kas jau 1796. gadā, sakarā ar savu precēšanos, Katlakalna baznīcas grāmatās apzīmēts par enkurnieku; tur viņš nosaukts par „Ankerneek und Wirt Buhmann Sahlin Johannes”.

Jāņa Baumaņa tēvs Jēkabs Daniels Būmanis (1809 —1845) cēlies no Būmaņa mājām pie Vimbukroga iepretim Doles salai. Jau kā desmit gadu vecs zēns viņš bija pazaudējis savu tēvu un pārnāca pagājušā gadsimtena divdesmitos gados uz Rīgu, lai paliktu še par enkurnieku. 1832. g. Jēkabs Būmanis uzceļ sev mājiņu Zaķu salas augšējā galā; tanī pašā gadā viņš arī apprecas. Rīgā Būmaņi saucas turpmāk par Baumaņiem. 1837. g. aprīlī, ledum ejot, straume pārplūdināja enkurnieka Baumaņa zemes gabalu un nopostīja visu, kas tur virsū atradās. Ar lielām grūtībām izdodas Baumanim nakts vidū laivā izglābt savu ģimeni no drošas nāves. Kad pēc 14 dienām plūdu ūdens nokrīt, tanī vietā, kur bija atradusies Baumaņa mājiņa, kā vienīgās atliekas rēgojas tikai vēl pāris stabu no dziļā ūdens ārā. Tanī pašā vasarā Baumanis uzceļ sev citā vietā, vairāk salas vidū, atkal jaunu māju; šinī mājā, kas bija viņa paša celta, Baumanis dzīvoja no 1837.—44. gadam. 1844. g. viņš pārdod šo māju un iegūst par 800 rub. Daugavmalā zemes gabalu, kas šoreiz atrodas uz augsta krasta. Še Baumanis uzceļ sev lielāku māju, kam drīz vien vajadzēja

palikt par viņa miršanas vietu. Enkurnieks Baumanis mira savos spēka gados tikai 35 gadus vecs 1845. g. jūnijā.

Jāņa Baumaņa māte Karlīne Elene, dzim. Pūrrāt (1804—1884), cēlusies no Ikšķiles. Viņas tēvs, turienes „skolmeistars“, esot vēl ģērbies pēc vecās modes: nēsājis bizi, bikses līdz ceļiem un kurpes ar sprādzēm. Pēc ārējā izskata Jānis Baumanis bijis līdzīgs savam vectēvam Pūrrātam. Pirms savas apprecēšanās ar enkurnieku Jēkabu Baumanī (1832) Karlīne Elene bijusi kopš viena gada (1831) atraitne; no pirmā vīra viņai bijušas divi meitas. Bez vecākā dēla Jāņa Fridricha (dzim. 1834. g.), vēlākā architekta, šinī laulībā piedzimuši vēl 5 bērni: viens dēls un 4 meitas. Divi meitas mirušas jau pirmajā dzīvības gadā.¹⁾

Pēc sava vīra agrās nāves „darbīgā, dievbijīgā un stingra rakstura māte audzināja savus 6 bērnus viena pati ļoti grūtos apstākļos un ar lielām pūlēm“. Bet mātes lepnums bija viņas vecākais dēls Jānis, kuŗu viņa bērna gados sauca gan par Jāni, gan par Žani jeb Žano. Lielu mīlestību un pateicību uzglabā savā sirdī Jānis Baumanis pret māti visu mūžu. „Vislielāko mīlestību un cienību viņa baudīja, zināms, no sava vecākā dēla, kuŗa vēlēšanās bija aiziet no šejienes agrāk par savu māti, jo domāja, ka nepārcietīšot savas mātes nāvi.“ Jāņa Baumaņa vecāki audzināja savus bērnus ļoti stingri. „Rītos un vakaros, lai arī bērni būtu diezīn cik piekusuši, noturēja Dieva lūgšanu stāvus, ikdienas lasīja bībeli un dziedāja garīgas dziesmas.“ Kad tēvs pusdienā pārnāca mājā, tad bērniem pēc viņu vecuma vajadzēja stāties viņa priekšā un pastāstīt, ko viņi priekšpusdienā darijuši, kas bija ko noziedzies, tika sodīts ar pērienu. Vasaru bija jāceļas pulksten 5, ziemu — 6. Vakaros bija jāiet agri pie miera. Pusdienu ēda vienmēr pulksten 12. Pie galda bērni ēda stāvus; papriekšu tēvs noskaitīja galda lūgšanu; pēc ēšanas lasīja gabalu no bībeles. Vasaru bērni peldas vairāk reižu dienā; līdz vēlam rudenim viņi skraida basām kājām.

Mazajam Žanim bērna gados notika nelaime: atstāts uz brīdi bez uzraudzības, viņš aplēja sev galvu ar verdošu pienu. Šī noplaucējuma sekas bija tās, ka viņa labās acs redzes spēja palika ļoti vāja visu mūžu. Baumanim bija jānēsā vienmēr brilles.

Vecāku mājā runāja latviski un vāciski; krievu valodu bērni iemācījās no kāda invalīda, vecā Semjona, kuŗš bija iekortelēts viņu mājā un krievu valodā stāstīja bērniem savus daudzos piedzīvojumus no Napoleona karjiem.

Lasīt un rakstīt bērniem iemācīja māte; turpmāko mācību Zaķu salas zēni un meitenes dabūja no kāda „vecā Volfa“, „cik nu pats prata“. 1846./47. g. Žanis gāja uz mātes vēlēšanos pa vaļas brīžiem kādā tautskolā, kas atradās pie Pēterā baznīcas un saucās par Morica skolu. „Tā bija vienīgā reize, kad viņš savos zēna gados gāja skolā.“ Šad un tad Žanis apmeklēja savas mātes radus Ikšķilē; viņu ņem sev līdz uz laukiem arī krustmāte Base, viņa tēva māsa, kas bērnu ļoti mīl; viņas vīrs bija krodznieks papriekšu Biķeros, vēlāk Inčukalnā. Pie šīs krustmātes

¹⁾ Šinī vietā atļaujos pārlabot datus par architektu Jāni Fridrichu Baumanī Dr. V. Neumaņa „Lexikon baltischer Künstler“ (6. l. p.).

Dr. Neumanis nosauc viņu vispirms nepareizi par „Alexander Johann Friedrich“ un samaina tad datus par architektu Jāni Fridrichu Baumanī ar datiem par komponistu Kārli Baumanī, kas tiešām „dzimis 29. aprīlī 1835. g. Viļķenē“.

Žanis uzturas dažreiz mēnešiem; pa vienu tādu garāku viesošanās laiku viņš apmeklēja pat kādas „mamzeles“ skolu. Par šīs skolas mācību Jānis Baumanis vēlāk izsakās: „ko es tur mācījos, es vairs nezinu.“ Braucot reiz viesos pie krustmātes Bases, zirgs satrūkstas un izsviež mazo 6 gadus veco zēnu no ratiem, tā kā tas vārīgi sasitas. Jau agri tēvs ņem abus zēnus Žani un Kārli darbā līdz; visur tiem viņam jāpalīdz. Reiz tēvs liek viņiem (Žanim vēl nebija pilni vienpadsmit gadi, un Kārlis bija vēl jaunāks) peldēt Daugavas vidū, lai viņi paliktu drošāki. Pēc tēva nāves vienpadsmit gadus veco Žani ierakstīja par enkurnieku kā tēva pēcnācēju, un nu viņš sāka kārtīgi piedalīties visos enkurnieku darbos. Pavasarī un vasarā viņš plūdina balķus pa Daugavu; bieži vien viņš novada dažus plostus uz Mīlgrāvi vai Bolderāju, dažreiz arī pa Lielupi augšup līdz Jelgavai.

1852. gada pavasarī Žani iesvētī Jēzus baznīcā. Mācītāja Fridricha Gūntera mācības stundas atstāj uz maigo jaunekli tik dziļu iespaidu, ka viņš ilgi kavējas pie domām tapt par mācītāju. Līdz savam 25. mūža gadam Baumanis neesot šo nodomu atmetis. „Viņš to, zinams, būtu izvedis dzīvē, ja tikai viņš būtu atradis priekš tam līdzekļus.“ Jānis Baumanis ir vienmēr bijis nopietns patiesības meklētājs. „Nekad viņš nav dzēris pār mēru, nekad nav dejojis.“

Savus jaunekļa gadus, kad Baumanim bija jāizvēlas kāds amats, viņš pats attēlo kādā vēstulē, kuru viņš raksta savai līgavai 1861. g. 12. nov.; tur stāv:

„Es domāju par dzīves pārgrozībām. No manas agrinās bērnības, cik tālu manas atmiņas sniedzās, es kāpu no gada uz gadu, no laikmeta uz laikmetu... Ar vislielāko sajūsmu atcerējos bērnību; viņa taču ir tas laimīgākais laiks, kurā mēs bez bēdām un rūpēm par nākotni lēkājām un priecājāmies, kā tādas būtnes, kas gluži bez jebkādiem trūkumiem un vajadzībām dzīvo pasaulē, kur Radītājs tām piešķir visu, kas tām derīgs un vajadzīgs, un liek piedzīvot prieku pēc prieka, jebšu pašas tās to nemeklē un pēc tā nedzenas. Laimīgs laiks! Tam bija jādod vieta jaunekļa gadiem, kas iekš mums modināja apziņu par nopietnāku dzīvi un mācīja mūs saprast, ka dzīvei ir nopietnāks uzdevums nekā tikai rotaļāties... Mums bija jāiepazīstas ar dzīves praktisko pusi, ka katram cilvēkam jāizpilda pasaulē kāds uzdevums un ka nu pienācis laiks ķerties pie šī uzdevuma. Izvēlies, kādu stāvokli tu gribi ieņemt... Ko gan es visu toreiz no dzīves negaidīju! Neapzinādamies šī soļa svarīguma, nepazīdams darba nopietnās puses, es ķēros pie tā, kas man toreiz izlikās ērtāks. Bet cik bieži notiek, ka, iepazīstoties ar kādu lietu, jānāk pie pārliecības, tu nederi priekš šīs lietas, vai atkal, viņa neder priekš tevis; tad arī cilvēks zaudē mīlestību uz viņu.

Es izvēlējos amatu, kas man tai laikā visvairāk patika, maz jautā-dams pēc tā, vai man arī ir vajadzīgās īpašības un gara dāvanas tādā mērā, ka es ar mierīgu sirdsapziņu varēšu savus pienākumus izpildīt.

Es sāku gatavoties skolotāja amatam. Mans krusttēvs, kas bija skolotājs (tas būs gan bijis viņa mātes brālis Pūrrāts, kas kopš 1837. g. bija līksnīlī par skolotāju un kura dēls Julijs kļuva vēlāk par diriģentu), ņēma mani pie sevis, lai izglītotu mani šim amatam. No sākuma viss gāja labi. Es mācījos ļoti uzcītīgi, un viņš mani ļoti mīlēja. Bet kad es biju tik tālu sagatavots, ka varēju viņam praktiskā darbā palīdzēt, viņš

atrada, ka man trūkst vajadzīgo skolotāja dāvanu; mans raksturs bija drusku par lēnprātīgu, un es nemācēju būt pietiekoši stingrs, kādam skolotājam jābūt; viņš domāja, ka mana daba ir par daudz mīksta. Viņš bija vecs, stingrs un piedzīvojis vīrs, liels cilvēku pazinējs, un es varēju viņam pilnīgi uzticēties. Pēc īsas pārdomas mainīju savu amatu... un nodevos būvniecībai. Man bija patika un mīlestība uz šo amatu. Būvēšana sāka man drīz darīt sevišķu prieku. Te atkal ņēma mani pie sevis mans radnieks, kas ir namdaris Rīgā (namdara meistars Jānis Staudens), un pamazām iemācīja man šo amatu.“

Jau Baumaņa tēvam nebija namdara amats svešs; vismaz to māju, kas viņam bija Zaķu salā, viņš esot pats būvējis.

Jāņa Baumaņa jaunākais brālis Kārlis uzņem nu sava tēva amatu un strādā kā enkurnieks līdz savā mūža galam (1881). Vecā māte paliek arī turpmāk savā mājiņā Zaķu salā pie šī sava otrā dēla un nodzīvo trīs gadus ilgāk par viņu.

19 gadus vecais Jānis 1853. g. maijā iestājas mācībā pie namdara Staudena Rīgā un paliek tur 3 gadus (līdz 1856. g.). Kā namdaris Jānis Baumanis strādā pie dažādām būvēm Āgenskalnā, Iekšrīgā pie biržas (1852—55) un lielās ģildes jaunbūvēm (pēdējai būvei jumts tiek celts 1854. g., bet būvi pabeidz tikai 1859. gadā). — Stāsta, ka pārdrošais māceklis, reiz izlabojot Pēterā baznīcas torni, uzlien līdz pat torņa galam un no turienes tālāk pa kārti uz augšu, lai nosēstos uz torņa gaiļa. — 1856. gada maijā jaunais namdaris vada jau kādu lielāku būvi, pie kuņas nodarbināti 40 strādnieki.

Jānis Baumanis tomēr neapmierinās ar namdara amatu, viņš grib tālāk izglītoties, viņš grib tapt par būvmeistaru. No 1856. gada septembra līdz 1860. g. viņš strādā architekta Šēla birojā. Šēla rokās atradās lielās ģildes būves vadība, kuņas planu bija izgatavojis Pēterburgas architekts Beine. Šis būvēs dēļ Šēls bija pārnācis 1853. g. no Pēterburgas uz Rīgu, kur viņš tad arī palika līdz sava mūža galam. Laikam gan ģildi būvējot architekts Šēls būs mācījies krietno, centīgo jauno namdari pazīt un cienīt; viņš apņemas to nodarbināt savā birojā. Brīvo laiku Baumanis izlieto pašmācībai, lasīdams būvniecības zinātnes grāmatas. Šēls bija savā laikā studējis Pēterburgas akadēmijā un vēlāk strādājis Pēterburgā pie profesora Bōnsteta (1822—1885). Ap šo laiku (1860) slavenais architekts, Pēterburgas profesors Ludvigs Bonstets, teatra (tagadējās Nacionālās operas) būves dēļ nāk uz Rīgu. Viņš uzmeklē architekta Šēlu viņa birojā un iepazīstas šeit ar viņa centīgo palīgu, jauno namdari un zīmētāju Jāni Baumanī. Baumanis šē piezīmē: „Bōnstets būvēja Rīgā pilsētas teatri (1860—63), mineralūdeņu iestādi (šai būvei izsludinātā planu konkurencē viņš bija dabūjis pirmo godalgu); viņam arvienu bija daudz naudas līdz, konkurences planus viņš izgatavoja izcilus („bildes — tikai ka bija jābrīnas“). Viņš bija tikai pāris nedēļu šē Rīgā. Šēls būvēja Rīgā ēkas, kurām Bōnstets bija izgatavojis planus. Bōnstets mācēja cienīt mākslu; parastā dzīvē viņš bija ļoti ērmīgs, lietoja bieži rupjus izteicienus... Viņš bija idealists, liels mākslinieks, bet ne praktiķis.“

Sastapšanās ar Bōnstetu bija priekš Baumaņa no liela svara. Atzīdams jaunā biroja darbinieka lielās dāvanas, Bōnstets dod viņam padomu iet uz Berlīni studēt būvniecību. Bōnstets bija dzimis Pēterburgā,

bet studējis Berlīnes akadēmijā un bija tagad kopš 1858. g. profesors Pēterburgā. Uz viņa vēlēšanos un ar viņa pabalstu Jānis Baumanis nolēma 1860. g. iestāties akadēmijā, lai sasniegtu augstāku māksliniecisku izglītību. Šo sastapšanos ar profesoru Bönstetu Baumanis tēlo kādā 1861. g. aprīlī savai mānai Emīlijai rakstītā vēstulē.

„Architekts profesors Bönstets no Pēterburgas, kas būvē Rīgas teātri, iepazīnās ar mani pie Šēla. Kad viņš dabūja zināt, ka esmu nodomājis iet uz Pēterburgu studēt tur architekturu, viņš man paskaidroja, ka Pēterburgas būvakadēmija nestāvēt savu uzdevumu augstumā, lai es labāk braucot uz Berlīni. Es viņam sacīju, ka priekš tam man trūkst līdzekļu, Pēterburgā turpretim es domāju strādāt pie kāda profesora par palīgu u. t. t. Tad viņš piesolījās mani likt studēt uz savu rēķinu, es dabūšot no viņa 25 dālderus mēnesī. Tādi cilvēki reti sastopami.“

„Kopš oktobra mēneša esmu šē (Berlīnē). No Rīgas braucu caur Lībeku, Kopenhāgenu, Hamburgu uz šejieni. Pirmajās pilsētās es biju tikai vienu dienu, Hamburgā 4 dienas... Esmu karaliskās būvakadēmijas students. Domāju ar Dieva palīgu palikt šē vēl 2 gadus un tad vēl apmeklēt Itāliju. Bet man jādzīvo ļoti taupīgi un jāatsakās no daudz kā, ko es vēl labprāt vēlētos, t. i. es gribētu ņemt vēl kādas stundas franču, angļu un itāliešu valodā, kas man kā arhitektam ļoti noderētu; bet kaut ko blakus nopelnīt šē nav iespējams, jo visas vietas pašu ļaužu aizņemtas.“

Baumanis ierīkojas Berlīnē ļoti vienkārši; savu istabu viņš dala ar 2 citiem. Viņš raksta savai līgavai 1860. g. 16./4. decembrī: „Esmu ar Pēterburgas Krauzi vienā dzīvoklī, un mēs dzīvojam kā īsti vecpuiši. Mums ir viena istaba, un tā ir mūsu darba, viesu, izpriecās un gulamā istaba. Dulkeitis (kāds rīdznīeks, kas šē studē zobārstniecību) dzīvo no pagājušās trešdienas arī šē.“ Tos 2 gadus, kad Baumanis studēja Berlīnes būvakadēmijā (no 1860. g. oktobra līdz 1862. g. rudenim), viņam pastāvīgi bija jākaujas ar naudas trūkumu. Savās vēstulēs mātei (jau 1860. g. novembrī) viņš tēlo savu grūto stāvokli un saka, ka tikai palaušanās uz Dievu viņu uzturot un neļaujot viņam izsamist. Mierinādama un priecinādama dēlu, vecā māte nosūta viņam no tā mazuma, kas viņai pie rokas: „Gribu tev palīdzēt, cik varēdama, jo tu pazīsti manus apstākļus labāk, nekā es tev to varu sacīt. Mīlestība dara visu: tā tic, tā cerē, tā pānes... Tu dabūsi 20 dālderus.“ (No 1860. g. 24. novembra vēstules.)

Kādā vēstulē savai līgavai, ko Baumanis 1861. g. 12. nov. no Berlīnes raksta, stāv: „Es domāju dažos gados piesavināties to, kas vajadzīgs arhitektam. Ak Dievs! Cik citādi bija mani jēdziens toreiz, kā tagad. Ja man jau toreiz par šo lietu būtu bijis tas jēdziens, kas tagad, diezin, vai tas mani nebūtu atturējis; bet arī šē redzama Radītāja gudrā rīcība, kas mums uzdevuma pilno smagumu liek sajūst tikai tad, kad mēs jau kādu gabalu noskrējuši, un nu tu jūti, ka tev jāiztur. Bet bez pūliņa nekas pasaulē nav panākams.“

Kādā citā vēstulē, kuru viņš raksta līgavai no Berlīnes 1861. g. 24. februārī, lasam: „Dažreiz man galvā viss jūk, un man jāsaņem visi spēki, lai nepagurtu. Viss, ko es te mācos, man jāpārtulko krievu valodā, lai varētu to krieviski atstāstīt, tāpēc ka eksamens man būs jāliek krievu valodā, un tas pēc 1861. gada likuma būs Pēterburgas akadēmijā padarīts ļoti grūts, kā man profesors Bönstets ziņo. Varētu paiet 3—4 gadi, kamēr būšu studijas nobeidzis, un atkāpties vairs negribu.“

1861. g. februārī Baumanis raksta no Berlīnes savai mātei: „Esmu vesels un dzīvoju kā vientulis tikai savām studijām; strādāju no rīta līdz 12 un arī 1 naktī un jūtos ļoti laimīgs. No privatstundām, kas man gan būtu ļoti vajadzīgas, man bija jāatsakās, tāpēc ka maks to neatļauj. Te prasa, ka būvakadēmijas studentam jānobeidz ģimnazija, un Jūs zināt, ka es neesmu beidzis ģimnaziju... bet ko es varu, esmu pats sasniedzis, un tomēr tik mūļķīgs neesmu, salīdzinot ar citiem šē... Tomēr dažreiz man tas sāpīgi sajūtams, ka nevaru mācīties tā, kā gribu. Labprāt lūgtu Jums drusku naudas, bet, mīlo māt, man tas dara sāpes, kad zinu, ka Jūs paši, varbūt, atrodaties grūtā stāvoklī.“

Tā būs gan bijusi Bōnsteta palīdzība, kas apdāvinātajam jauneklim, neraugoties uz viņa nepietiekošo priekšizglītību, devusi iespēju iestāties karaliskā Prūsijas būvakadēmijā.

1861. g. oktobrī profesors Bōnstets ir Berlīnē. Viņš ir ļoti laipns pret studentu Jāni Baumanu un pavada ar to kopā daudz brīžu. Te Baumanis iepazīstas arī ar viņa sievu. 2 vēstulēs no šī laika (1861. g. 16. okt. un 12. nov.) Baumanis tēlo šo satikšanos.

Profesors Bōnstets bija šē 8 dienas...; pa daļai darīšanu dēļ, jo dažus darbus priekš viņa teātra būves Rīgā pagatavo šē Čarnikovs; bet viņa ceļojuma galvenais iemesls bija sagādāt sev un savai mīļajai sievai atpūtu un mazu izpriecu. Mēs esam daudz satikušies un esmu viņa un viņa kundzes sabiedrībā pavadījis dažu labu interesantu stundu. Gandrīz katru vakaru mēs bijām teatrī, un es redzēju pa šo laiku „Hamletu“, „Faustu“, „Laupītājus“, „Ifigeniju“, „Mīlestības sapni“, un es Tev saku, debešķīgas bija tās stundas... Ļoti mīla sieviete ir profesora kundze, un esmu viņas sabiedrībā pavadījis omulīgus brīžus. Tā kā viņas vīrs nav teātra draugs, tad man bieži bija viņa tur jāpavada, un mēs amizējāmies debešķīgi, jo bijām no vienas valsts un varējām sarunāties krieviski, kas viņai darīja lielu prieku, tāpēc ka ļaudis, kas sēdēja ap mums, nevarēja nekā saprast, jo franciski vai angļiski, ko viņa ļoti labi prot, šē runā daudz. Es iepazīnos ar viņu (profesora Bōnsteta kundzi) tuvāki un apbrīnoju viņas mākslas izpratni... Bōnstets man stāstīja, ka viņa ļoti bieži ierodoties viņa darbnīcā, kad tas strādā, un bieži tam palīdzot, uzrādīdama lielu veiklību.“

Lai rastu vajadzīgo enerģiju grūtajam garīgajam darbam, Baumanis piekopa arī sportu (vingrošanu un fechtēšanu). 1860. g. decembrī viņš iestājās akadēmiskajā fechtēšanas biedrībā. „Viņš bija Berlīnē jau no 1860. g. nov. sākuma un vēlāk arī Peterburgā biedris un priekšvingrotājs vingrotāju biedrībā. (1861. g. 10., 11. un 12. aug. viņš ir lielajos Berlīnes vingrošanas svētkos viens no svētku rīkotājiem). Sevišķi rosīgi viņš vēlāk piedalījās Rīgas vingrotāju darbībā.“ Viņš iestājās 1863. g. augustā Rīgas vingrotāju biedrībā, un viena no viņa pirmajām būvēm, kurām viņš pēc savas atgriešanās dzimtenē pagatavo planus, bija pirmā koka vingrotāju biedrības vingrošanas zāle (celta 1864. g.), kas stāvēja tagadējā Raiņa bulvara un Reimera ielas stūrī līdz 1881. gadam.

Berlīnē Baumanis satiekas galvenā kārtā ar biedriem no savas tēvijas; tie ir „Dulkeitis un Gothards Steinerts, kāda Rīgas mūrnieku meistara dēls, tad 3 pēterburdznieki: Viktors Šrōters, Adolfs Krauze un Gustavs Košs, visi, izņemot Dulkeitu, arhitekturas studenti... Augšā minētie ir vienīgie, ar kuriem es satiekos, un mēs turames ļoti kopā. Ar

Berlines jaunatni nevaru īsti harmonēt, tāpēc ka tā dzīvo diezgan vieglprātīgi, un tas man nepatīk; bet minētie biedri, lai gan pēterburdznieki, tomēr ļoti solidi un, tā sakot, nesamaitātas dvēseles. Šrōteram 22, Krauzem 20 un Košam ap 25 gadi." (No vēstules līgavai, kas rakstīta 1860. g. 10. decembrī no Berlīnes.)

Izpriecas vietas, kurās jau toreiz Berlīnē bijis ļoti daudz, Baumanis apmeklē reti. Viņš raksta (savai līgavai 1860. g. 11. novembrī): „visas šīs blēņas dara man maz prieka, es apmeklēju labāk tādas vietas, kur izstādīti mākslas priekšmeti; tur ir piem. abi muzeji, kur uzglabā skaistas mākslas lietas kā no senatnes, tā arī jaunāko mākslinieku izgatavotās." — Sevišķi svētku dienas Baumanis izlieto muzeju apmeklēšanai. Tā piem. viņš raksta par 1860. g. Ziemsvētkiem (kādā 1861. g. janv. vēstulē līgavai), ka viņš muzejā, kas šinīs dienās visu dienu bijis atvērts, esot zīmējis pēc oriģināliem. Tālāk viņš raksta turpat, ka ar saviem draugiem (Šrōteru, Krauzi, Košu un Steinertu) pa Ziemsvētku laiku bijis kopā un ka viņi tad zīmējuši: „mēs vingrinājāties karikatūru zīmēšanā un par modeli bija jāstāv allaž vienam no mums rīta apgērbā bez svārkjiem un vestes dažādās pozās, kuŗu tad citi zīmēja; un tādā kārtā radās attēli, kas sacēla daudz smieklus."

1861. g. rudenī jaunais students piedalās jau konkursa darbā, zīmēdams planu Bochuma rātuzim Vestfalē. „Iznāca 4 loksnes zīmējumu, kas bija jāizstrādā ar lielām pūlēm; esmu strādājis kā mazs zirgs un vienu dienu pat krūtīs nogulējis, jo zīmējumi ir ļoti lieli un man bija stundām ilgi visā garumā jāpagul uz dēļa, tāpēc, ka nevarēju labi piekļūt rasējamā dēļa augšgalam... Termins ir nolikts uz 15. oktobri... Pirmdien esmu savu darbu laimīgi nobeidzis. Godalga par labāko planu ir 100 dālderu. Ļoti priecātos, ja es būtu tas laimīgais; man tomēr nav lielas cerības, jo, kā dzirdu, ienākuši pavisam vairāk par 30 projektiem un daži no veciem, pazīstamiem meistariem, kuŗiem esmu vēl tālu pakal." (No vēstules līgavai, kas rakstīta no Berlīnes 1861. g. 16. okt.) Šī darba rezultāts nav zināms.

No minētiem studiju biedriem, ar kuŗiem Baumanis uztur vienmēr draudzību, sevišķi izceļami Viktors Šrōters, vēlākais pazīstamais Pēterburgas arhitekts, Marijas operas uzbūvētājs, un Roberts Pīlugs (1832—1885), ar kuŗu Baumanis vēlāk Pēterburgā un arī savas būvdarbības sākumā Rīgā kopā strādājis. No Berlīnes Pīlugs brauc 1861. g. aprīlī uz Itāliju. Baumanim „arī bija nodoms no Berlīnes doties uz Itāliju, lai tur nobeigtu savas studijas, bet vajadzīgo līdzekļu trūkums viņu aizkavē." 1862. g. Vasarsvētkos Baumanim izdodas ar dažiem biedriem izbraukt uz Saksijas Šveici.

Lai nobeigtu savas studijas, Baumanis 1862. g. ziemā dodas no Berlīnes uz Peterburgu. Tur viņš apmeklē no 1862. g. novembra līdz 1863. g. jūnijam akadēmiju un noliek pavasarī rakstiskos eksāmenus būvniecībā. Kā Berlīnes, tā arī Pēterburgas akadēmijā valdīja Baumaņa studiju laikā stingri klasiskais virziens; viņš arī noteica Baumaņa māksliniecisko būvdarbību; pa laikam Baumanis pielieto arī gotikas formu valodu, tomēr vairāk klasiskās arhitektūras likumības nozīmē.

Par šo savu Pēterburgas studiju laika darbību Baumanis pats raksta sekošo: „Priekšpusdienā mani nodarbina akadēmija, pēcpusdienā strādāju pie Bōnsteta, lai vēl ko mācītos, jo viņam tagad priekšā interesantas

būves un viņš ir arī viens no slavenākajiem māksliniekiem... Tur es ēdu plkst. 6 pusdienu un plkst. 7 es jau atkal strādāju pie kāda drauga, ar kuŗu kopā izgatavoju otru jaunu projektu bruņniecības namam Rīgā, pie kuŗa daudz darba. Šis projekts sastāv no 15 loksņēm ļoti liela formata zīmējumu (3 pēdas kvadrātā) un tie visi ar apdomu aprēķināmi un izstrādājami. Priekš plkst. 2 es nekad nenāku mājās." (No vēstules līgavai, kas rakstīta no Pēterburgas 1863. g. 23. janv.).

1863. g. Pēterburgā nodibinās arhitektu biedrība; Baumanis pieder pie viņas dibinātājiem.

Jaunceļamā bruņniecības nama plans, kuŗu Baumanis ar Pflugu iesūta konkursam, dabū I. godalgu — 1500 rubļu (II. godalgu — 750 rub. — piespriež prof. Bönstetam un Viktoram Šrōteram). Bruņniecības (tagadējās Saeimas) nama būve ir bijusi Baumaņa pirmā lielā būve Rīgā. 1863. g. 7. maijā Baumanis raksta savai līgavai no Pēterburgas: „Ar Pflugu (mēs) strādājam pie bruņniecības nama; mēs izdaram vajadzīgos pārgrozījumus.“

Junijā vai jūlijā Baumanis un Pflugs pārnāk uz Rīgu. „Dzīvoju vēl arvienu solo, t. i. bez Pfluga, kas vēl nav atgriezies, bet ko šovakar gaidu. Mūsu darbi iet mierīgi uz priekšu; es ar Gadilhi saimniekojam abi pēc sirds patikas... bieži muzicējam un dziedam. Ari vingrošana sākusies un mēs jūtamies divreiz nedēļā pirmdienas un piektdienas vakarā ļoti omulīgi mineralūdeņu iestādes jaunajā vingrošanas zālē. Bez tam trešdienās sevišķas vingrošanas stundas, kur vingro tikai priekšvingrotāji un tādi, kas par priekšvingrotājiem grib izglīties; pēc šīs stundas tiek dziedāts...“ (No vēstules līgavai, kas rakstīta no Rīgas 1863. g. 22. sept.). Gadilhe ir māksliniecišķi ļoti apdāvināts arhitekturas zīmētājs, kas arī vēlāk strādājis pie Baumaņa par palīgu. Citu Baumaņa palīgu starpā vēlākos gados minēti Borcharts, Apsens, Konradi un Mengels.

Baumanim un Pflugam (kuŗiem no bruņniecības piekomandēts arhitekts Otto fon Siverss) tiek nodota tai pašā gadā būves vadība. 1863. g. 2. nov. Baumanis raksta savai līgavai no Rīgas: „Patlaban ir še kāds kungs no būvkomisijas, fon Samsona kgs, kas grib pārliecināties par būvvietas stāvokli.“ Priekš būves darbu sākuma dienas presē („Rigasche Zeitung“ 1863. g. 7. maijā Nr. 105.) tika izsacītas domas, vai jaunceļamo bruņniecības namu nevarētu celt citā vietā. Tika aizrādīts, ka bruņniecības namam, kā arī mazajai gildei, kuŗu toreiz arī bija nodomāts būvēt, varētu vietu izredzēt jaunpilsētā, kuŗa pēc cietokšņa valņu nojaukšanas sāka attīstīties. „Vajadzētu par to gādāt, ka taisni sabiedriskas jaunbūves tiktu tur novietotas, kur tās stāvētu kā to dienu cienīgi liecinieki, kur vecā Rīga pārvēršas par jaunu.“ — „Tur (no Kārļa līdz Jēkaba vārtiem no jauna iegūtā laukumā) lai atrod savu vietu arī bruņniecības nams un mazās ģildes ēka.“ — Arhitekti Šēls un Hagens arī esot ieteikuši celt šos namus kanāla laukumā. Tomēr Baumanis prata pierādīt, ka vecā vieta bruņniecības namam noder labāk kā kaut kāda cita ārpus vecpilsētas. Še tad arī uzcēla bruņniecības namu 1863.—67. g.

Jau pirmajos gados (1863—1865) Baumanim bijušas bez minētās lielās būves vēl vesela virkne citu. Dažus planus Baumanis šai laikā izgatavojis kopā ar Pflugu, vai arī Pflugs tos tikai parakstījis, jo Baumanim tad vēl nebija tiesības būves vadīt. Pie šīm būvēm pieder kāds nams Lazaretēs ielā (ipašn. Ženija Braun), 2 būves Ķemerejas ielā Nr. 3

un Nr. 5 (pirmā — pārbūve priekš galdnieka meistara Dēna, tagad Mengdena, otra priekš Semenova, tagad Zēlstema), un strēlnieku nams (pamatakmens likts 1865. g. 16. sept.). 1873. g. 26. febr. šis nams nodeg, bet tiek vēl tai pašā laikā no architekta Hessa atkal uzbūvēts „gandrīz tāds pat kā vecais.

Būvtiesības trūkums būs Baumanis pirmajos 2 gados viņa būvdarbībā ļoti kavējis. Lai to iegūtu, Baumanis dodas 1865. g. rudenī vēlēj uz Pēterburgu, iztur tur mutisku pārbaudījumu un atgriežas ar architekta diplomu atpakaļ uz Rīgu, lai paliktu šē visu savu mūžu.

Jau 1860. g., kad Baumanis nodarbojās vēl kā namdaris pie ģildes būves, viņš bija pie galdnieka meistara Kirsteina, kas arī strādāja pie tās pašas būves, iepazīties ar viņa māsas meitu Johannu Barbaru Bannaš (1836 — 1911). „Viņa bija kāda Jelgavas kurpnieku meistara meita un bija baudījusi savai kārtai piemērotu izglītību.“ 1864. g. 14. septembrī notiek Jelgavā viņu kāzas. Viņu laulība bija laimīga. Savu bērnu un radu vidū pāris nosvin 1889. g. sudraba kāzas.

Architekta Baumaņa darbība bija šinīs gados (1863—1891) ļoti plaša. Bez savas lielās brīvās prakses viņš bija 1870.—80. g. guberņas valdes architekts. Kā tāds viņš izgatavojis planus daudzām („ap 20“) pareizticīgo baznīcām Sāmsalā un Vidzemes igauņu daļā, bez tam arī vēl dažādām kroņa skolām. 1869. g. viņš uzbūvē Rīgā Lomonosova ģimnaziju (tagad I. valsts vidusskolu), 1871.—1876. g. skaisto Aleksandra ģimnazijas ēku (tagad. Latvijas konservatoriju), 1876.—78. g. bij. valsts bankas kantori (I. Pils ielā 12). Pie kroņa būvēm pieder arī architekta Baumaņa pēdējā lielā būve — Apgabaltiesas ēka Rīgā (1888—89). Ārpus savas dzimtenes Baumanis izgatavojis planu 1869. g. Roņslavas proģimnazijai (Vjazmas guberņā pie Brānskas). Bet viņa būvdarbības smaguma punkts meklējams Rīgas jaunpilsētas dzīvokļu būvēs bulvaru rajonā. Bez lielajām mūra ēkām pilsētas centrā Baumanis izgatavojis planus daudzām mazākām būvēm priekšpilsētā, arī Zaķusalā, Zasulaukā, jūrmalā un Jelgavā. Ari Allažu muižas īpašnieka fon Blankenhagena dzīvojamai ēkai, kuŗa celta 1874. g., Baumanis izstrādājis planu. 1905. g. šī būve nodegusi.

Jānis Baumanis ņēmis dzīvu dalību visos savas tautas nacionālos un kultūrelos centienos. Architekts Baumanis ir viens no Rīgas Latviešu biedrības dibinātājiem (1868), par kuŗas biedri viņš bija līdz sava mūža galam (1891). No 1872.—74. g. viņš bija šīs biedrības priekšnieks, 1880. g. viņu ievēl par goda biedri. Latviešu biedrības nams tika būvēts pēc Blaumaņa plana (1869—1870). 1908. g. viņš nodedza.

Baumanis bija muzikāli apdāvināts; „no mazatnes viņš mīlēja dziedāšanu.“ Viņa vecāku mājā ikdienas dziedāja garīgas dziesmas. „Mīlestību uz garīgu dziedāšanu viņš uzglabā līdz vecumam. Uz plostiem strādājot, viņam bija izdevība noklausīties latviešu tautas dziesmās un ar sirdi un dvēseli līdz dziedāt. Būs maz tādu, kas skaistās latviešu tautas dziesmas tā izprata un tā mīlēja, kā viņš. Līdz savam vecumam viņš tās nevarēja aizmirst; ar žēlabām viņš atceras to laiku, kad viņš tās brīvi un priecīgi kā „laivinieks“ bija dziedājis.“

Dzīvu dalību Baumanis ņēmis arī latviešu dziesmu svētkos. Pirmajiem vispārējiem dziesmu svētkiem 1873. g. viņš būvē estradi „600 dziedātājiem; svētku ēka otriem dziesmu svētkiem 1880. g. arī Baumaņa

celta. Viņa atradās Jēkaba laukumā, tur, kur tagad stāv Valsts tehnikums (Valdemāra ielā 1-a). 1888. g. Baumanis būvē atkal uz Esplanades (Valdemāra un Kalpaka bulv. stūrī) svētku ēku trešiem latviešu dziesmu svētkiem. Svētku ēka bija celta ļoti lielā mērogā un tika apbrīnota no visiem, kas to redzēja.

„1882. g. Jānis (Baumanis) bija sūtījis savu brāleni Juliju Pūrrātu ar latviešu dziedātāju kori uz sava paša rēķina uz izstādi Maskavā, lai tur dotu koncertus.“ 1888. g. Baumanis ievēl par Latviešu biedrības kora priekšnieku.

Baumanim bija arī labas runas dāvanas. Beidzamo ievērojamo runu viņš turēja 1890. g. 4. dec. Latviešu literāriskās biedrības jubilejas svētku sapulcē Jāņa gildē; viņš runāja par mācītāju pienākumiem pret latviešu tautu. „Šī runa rāda viņu kā īstu, siltu tautas draugu.“

Pilsētas atklātības dzīvē arhitekts Baumanis ņem dzīvu dalību; viņš pieder pie Amatnieku biedrības dibinātājiem, kura cēlusies 1865. g. no kāda dziedātāju pulciņa. Biedrības nama būves plāna pagatavošanai izsludināja konkursu. Pirmo godalgu piesprieda Jelgavas arhitekta Dices (Dietze) planam, bet tas netika realizēts. Uz profesora Hilbiga ieteikšanu priekšroku deva Baumaņa planam, pēc kura tad arī Baumaņa vadībā no 1868.—70. g. uzcēla šo lielo namu.

Ar enkurniekiem, no kuru vidus viņš bija cēlies, arhitekts Baumanis uztur visu mūžu draudzīgus sakarus. Viņa plašās konstruktīvi tehniskās zināšanas deva viņam bieži izdevību palīdzēt enkurniekiem viņu darbā. Kad plūdi 1877. g. pirmās Lieldienas rītā pārrauj Kārļa slūžas, arhitekts Baumanis ir pirmais, kas ierodas nelaiemes vietā un dod rīkojumus briesmu novēršanai. Enkurnieku vecākais A. Strauchs pateicas Baumanim par parādīto palīdzību atklāti dienas presē („Rigasche Zeitung“ 1877. g. 31. martā Nr. 72.), kur viņš raksta: „Ir pareizi, ka es ar saviem koleģiem (vecākais un enkurnieki) izlabojām slūžu bojājumu, bet tikai arhitekta Baumaņa kga vadībā un ar viņa palīdzību, jo mēs izpildījām tikai viņa rīkojumus. Tāpēc turu par savu pienākumu paskaidrot, ka mums par to izsacītā atzinība un pateicība pa lielākai daļai pienākas Baumaņa kungam.“

Baumanis bija nevien labs vingrotājs, bet arī jau no mazām dienām veikls airētājs. 1872. g. Baumanis brauc kopā ar enkurnieku amata biedriem uz Maskavu, lai tur piedalītos turienes airētāju kluba sacīkstēs. Tur viņš izpelnās pirmo godalgu atsevišķā airēšanā. Otrreiz Baumanis vada laivu, ko airē 2 enkurnieku amata biedri (Strauchs un Tošs). 2 verstes garo ceļu gabalu rīdzenieki nobrauc 15 minūtēs un 17 sekundēs un ir atkal pirmie pie mērķa. Te iegūtā godalga — kuģinieku emblemām izrotāts pulkstenis — atrodas vēl tagad pie Aleksandera Straucha Zaķusalā.

Arhitekta Baumaņa finānciālais stāvoklis bija laika starpā no 1878.—84. g. ļoti labs: „viņš bija viens no bagātākajiem Rīgas namīpašniekiem.“ Jau 1867. g. arhitekts Baumanis ceļ savu pirmo namu (Brīvības bulv. 6), bet vēl pa būves laiku viņš to iemaina pret kādu citu Peldu ielā 23 (Šmidta namu). 1873. g. viņš ceļ sev otru namu, tā saukto „zilo namu“ (Raiņa bulv. 27). 1876.—78. g. viņš ceļ sev ļoti lielu namu (Brīvības bulv. 1), kas toreiz bijis vislielākais Rīgas dzīvojamais nams. Viņa pēdējais nams, ko viņš sev ceļ 1881. g., ir atkal daudz mazāks (Raiņa bulv. 3).

Plašos apmēros arhitekts Baumanis piedalās no 1879.—1886. g. pilsētas pašvaldībā, no 1882.—86. g. viņš ir pilsētas domnieks; vispār viņam lieli nopelni gādībā par Rīgas labklājību.

Sākot ar 1883. gadu viņu ķer smagi liktena sitieni. Augusta beigās nodeg viņa skaistā jūrmalas vasarnīca. 1884. g. martā nomirst viņa ļoti mīlotā māte un tā paša gada novembrī kāds 6 gadus vecs dēliņš. Rīgā iesākas namu krīze; Baumanis nevar sadabūt naudas sumu, lai samaksātu procentus par kapitālu, kuŗu bija aizņēmis lielā nama būvei tagadējā Brīvības bulvarī 1; viņš ir spiests atdot šo namu par nieka cenu saviem parādniekiem. Pilsētas valdē arhitektam Baumanim ir sīvas cīņas ar saviem pretiniekiem. Viņa atklātais atbildes raksts Rīgas pilsētas valdei 1885. g. attiecības vēl vairāk paasina. Tomēr drošsirdīgi viņš cīnās ar nelabvēlīgajiem laika apstākļiem, un pamazām viņam izdodas savu satricināto stāvokli uzlabot. Laiki paliek mierīgāki, viņam izredzes dabūt jaunus būvdarbus, un cerības pilns viņš raugās nākotnē.

1888./89. g. viņš uzbūvē Salamonska cirku (Merķeļa ielā 4). Ilgu laiku pilsētas valde bija liegusies dot atļauju celt cirka ēku šinī vietā, kamēr rīkojums no Pēterburgas viņu uz to piespieda. Cirka jumola izveidojumā Baumanis parādās kā veikls un asprātīgs konstruktors. Tai pašā gadā viņš uzbūvē Apgabaltiesas ēku. Caur pazīšanos ar Vidzemes valdības autoritatēm, sevišķi ar senatoru Manaseinu, kas bija iecelts par tieslietu ministri, Baumanim — 1888. g. tiek uzdots šo ēku celt, un 1889. g. novembrī tā stāv jau gatava. Arhitektu Baumani iecel par šīs ēkas intendantu, un viņš dabū tur brīvu dzīvokli; 1890. g. viņš pāriet uz šo jauno dzīvokli. Tam vajadzēja būt viņa pēdējam.

Baumaņa pirmais dzīvoklis, pēc viņa apprecēšanās (1864) atradās Jēkaba ielā 5,²⁾ viņa bruņinieciības nama lielās būves tuvumā. Arhitekts Pilgus, ar kuŗu kopā viņš būves darbus vadīja, dzīvoja toreiz arī pie Baumaņa. Drīz Baumaņa ģimene pārvietojās uz Zirgu ielu 14; šē piedzimst Baumaņa dēls Arturs Fridrichs (1866—1904). Vēlāk Baumanis dzīvoja Brīvības bulv. 6, majā, ko viņš bija cēlis 1867./68. g., pēc tam Peldu ielā 23, kur viņš paliek līdz 1873. g. 1874. g. Baumanis pārnāk savā pašā namā, tā sauktā „Zilā namā.”³⁾ Dzīvoklis atradies pirmajā stāvā pa labi, birojs pagraba telpās. 1878. g. aug. Baumanis pārnāk savā lielajā namā.⁴⁾ „Še iesākās mūsu (Baumaņa ģimenes) spīdošais laiks.” Še uzauga bērni vecāku apsardzībā, pavadīdami savu zelta jaunību. „Ar mums bērniem viņš (tēvs) bija allaž jautrs un izpildīja katru vēlējumu. Par viņa daudzajām rūpēm un nepatikšanām, ar ko viņam vēlāk bieži bija jākaujas, mēs nekā nedabūjām zināt.”

Baumanim sāk rasties naudas grūtības — parādu nastas viņu nospiež. Viņš atstāj savu skaisto dzīvokli un pāriet 1884. g. augustā uz Kēniņa ielu 32, III. tr., namā, kuŗu viņš 1881./82. g. bija cēlis. Dzīvoklis arī šē ļoti plašs (12 istabas), bet tumšāks un aukstāks. 1885. g. septembrī Baumaņa vecākais dēls Arturs iet uz Pēterburgu studēt. Šis dēls bija pakurls un nebija tādēļ kā zēns skolā gājis, bet bija dabūjis mājas izglītību. Viņš bija ļoti apdāvināts, bija pat spāniešu valodu mācījies. Jau no

²⁾ Rīgas 1864. g. adresu grāmatā Baumaņa adrese ir: m. Trokšņa ielā 2, I. tr.

³⁾ Raiņa bulvarī 27, agrāk 25.

⁴⁾ Brīvības bulvarī 1, III. tr.

mazotnes viņš rādīja lielas mākslinieciskas spējas. Viņš zīmēja daudz; pirmo mācību viņš dabūja no gleznotāja Rozes (1823—1897); vēlāk Arturs Baumanis strādājis arī Rīgas mākslas biedrībā. Pēterburgas akadēmijā Artura Baumaņa talants tiek drīz atzīts. Profesors Šrōters, arhitekta Jāņa Baumaņa vecais draugs un studiju biedrs, raksta viņam: „Tavs dēls kļūs visādā ziņā liels vīrs, uz tādu dēlu var Tev tikai laimes vēlē.” — Un tomēr viņš, kas bija ģimenes lepnums, nodarīja vecākiem, brāļiem un māsām vislielākos sirdsēstus. „Vislielākās bēdas bija manam mīļajam tēvam arvienu par manu brāli (Arturu).” Viņa mūža ziedoni alkohols viņu noved postā; alkohols un negcdīgā dzīve jau priekš tam bija paralizējusi un iznīcinājusi viņa mākslinieciskās spējas. Pēc 6 gadu studiju laika akadēmijā (1885—1891), kas tik sekmīgi bija sācies, viņš atstāj augstskolu, kursu nebeidzis. Pēc nemiera pilnas staigulā dzīves Arturs Baumanis mirst 1904. g. Rīgā. Lai šē atvēlēts izlabot Artura Baumaņa Pēterburgas studiju laika datus, kas pēc Dombrovska „Latvju mākslā” (34. lpp.) atzīmēti nepareizi 1886—1892. Izlabojams ir arī turpat piezīmē (33. lpp.) izsacītais apgalvojums, it kā „Romas” viesnīcas ēka būtu Baumaņa celta. Šīs būves plans atrodas pilsētas būvvaldē un ir arhitekta V. Grabbes pagatavots un parakstīts.

Pēc tam, kad vecākais dēls 1885. g. rudenī bija aizbraucis uz Pēterburgu studēt, Baumanis vairāk ierobežojas un pāriet uz mazāku dzīvokli.⁵⁾ Šo namu viņš bija cēlis 1884. g. Baumaņa saimnieciskais stāvoklis kļuvis arvienu grūtāks; namu krīzes dēļ ienākumi samazinās; arī dēla studijas Pēterburgā izmaksā daudz. Tēvs gādā par viņu, cik varēdams. „Tie bija mums (Baumaņiem) grūti laiki (1886. g. rudenī), un kad mans tēvs nevarēja ilgāku laiku par dzīvokli samaksāt īres naudu, namsaimnieks paņēma kā maksu mūsu klavieres un mūsu skaistās zāles mēbeles... ar stabu spoģiem.”

1889. g. Baumaņi svin sudraba kāzas. „Manam tēvam (Baumanim) bija liels prieks, ka viņam, kā Latviešu biedrības Muzikas nodaļas priekšniekam, Latviešu biedrības koris nodziedāja par godu vakarā dažas dziesmas. Otrā rītā mēs uzmodinājām savus vecākus ar latviešu tautas dziesmām. Tā kā mums toreiz materialā ziņā gāja bēdīgi, bija atnākuši tikai maz gratulantu.” 1890. g. Baumanis pāriet uz savu kroņa dzīvokli Apgabaltiesas namā.

Vasaru arhitekta Baumaņa ģimene dzīvo gandrīz vienmēr ārpus pilsētas. 1865.—68. g. vasaras mēnešus viņi pavada Āgenskalnā, 1869.—72. g. Zaķu salā, 1877.—83. g. jūrmalā. 1877. g. arhitekts Baumanis kā pirmais bija uzcēlis Bulduru biezajā mežā (tagad Edinburga I.) vasarnīcu ar dārzu un visām saimniecības ērtībām. Ari Baumaņa peldu laipa bijusi pirmā, kas tikusi iebūvēta jūrā. Kad pēc dažiem gadiem (1879) uzbūvē dzelzsceļu no Rīgas uz jūrmalu, Baumanis kopā ar savu dēlu Arturu ietaisa drīz pēc tam (1881) caur mežu ceļu no savas vasarnīcas uz dzelzceļa staciju (Edinburga I). „Mūsu (Baumaņa) vasarnīca jūrmalā bija visu radnieku un daudzo draugu sapulces vieta (še sanāca būvju uzņēmējs Bergs, advokati Grosvalds, Kalniņš, Veinbergs, Einbergs, redaktors Dīriķis un daudz citi).” 1883. g. augustā vasarnīca nodega; uguns bija

⁵⁾ Raiņa bulvarī 31, II.

cēlusies no sabojātas plītes un dažos acumirkļos iznīcināja vieglō koka būvi. Še arhitekts Baumanis būtu gandrīz arī pats kritis briesmām par upuri. „Mans tēvs (Baumanis) steidzās degošā mājā, domādams, ka viņa jaunākais dēliņš būs tur iebēdzis, un izlēca vēl pēdējā acumirkli pa logu, bērnu neatradis, jo apkārtstāvošie ļaudis viņam arvienu skaņi uzsauca, lai glābjoties. Par laimi viņu (mazo dēliņu) bija paņēmusi pie sevīs gubernatora kundze, kas savā ekipāžā arī bija piebraukusi. Naktī mēs pavadījām pie laipniem kaimiņiem⁶⁾ un otrā rītā mēs atstājām šo vietu, kas mums nu uz visiem laikiem bija zudusi.“

1884. g. vasarā Baumaņi dzīvo jūrmalā (Edinburgā) pēdējo reizi kādā vasarnīcā, kurū noīrējuši kopā ar radniekiem. 1885. g. vasaru Baumaņi pavada Plates vasarnīcā Āgenskalnā, Baložu un Ernestīnes ielas stūrī, 1886. g. vasaru Zaķusalā, 1887. g. vasaru kādas Svētes pag. mājās pie Jelgavas. 1888. g. vasaru ģimene pavada kādā dārza mājā, blakus jau nojauktai Baumaņa vecāku mājai Zaķusalā, kur viņš bija dzimis; 1889. g. vasaru Asaros, Slokas meža tuvumā, 1890. g. vasaru savā pilsētas dzīvoklī Apgabaltiesas ēkā. Še arhitekts Baumanis bija izbūvējis savam dēlam Arturam, kas savas brīvdienas pa daļai pavadīja vecāku mājā, bēniņos ateljē. Tai pašā vasarā (1890) Arturs Baumanis glezno lielajā tiesas zālē savu griestu glezniņu — apaļu ar taisnības tēlu, kas vēl tagad tur atrodas. Zīmējumu šim attēlam viņa brālis Edgars dāvinā 1890. g. decembrī Aleksandra ģimnazijas inspektoram Tichomirovam, kurš bija viņam, savam skolniekam, šo zīmējumu lūdzis.

Jaunības gados Jānis Baumanis bijis ļoti dievbijīgs, sevišķi tais gados, kas sekoja tūlī viņa iesvētīšanai. To apliecina arī viņa vēstules, ko viņš kā students savai mātei un savai ligavai no Berlīnes (1860—62) raksta. Visgalvenākais reliģijā Baumanim bija tikumiskais dzīves princips. Berlīnē Baumanis apmeklēja brīvās reliģijas baznīcas, un viņa uzskati paliek brīvprātīgi. Vēlākos vīra gados, lasot filozofiskas grāmatas, viņš paliek pavisam brīvprātīgs. Grūtie piedzīvojumi un pēdējo gadu bēdas tuvina viņu atkal dievticībai. 1890. g. novembrī Jānis Baumanis gājis pie dievgalda, „ko viņš priekš tam sen nebija darījis.“

Nāve stāvēja jau durvju priekšā. 1891. g. janvāra vidū Baumanis piepeži saslimst; 18. janvārī viņam iestājas asiņu izplūdums no plaušām, bet pēc kādas nedēļas viņš atkal atveseļojās. 9. februarī Baumanis saslimst no jauna; konstatē plaušu karsoni; bet arī šo slimību pārvār viņa izturīgais organisms. Jau sāk iet viņam labāk, kad iestājas neatlaidīgas vēdera graizes. Marta mēnesī konstatē kuņģa vēzi. 1891. g. 19. marts ir arhitekta Baumaņa miršanas diena.⁷⁾ Viņa apbedīšana notika 24. martā no Rīgas latviešu biedrības nama Jēkaba kapsētā. Izvadīšanā piedalījās valdības augstākie ierēdņi, viņa daudzie draugi, radnieki un paziņas; nepārredzams ļaužu pulks sekoja viņa zārkam.

Arhitekta Baumaņa vārds paliks uz visiem laikiem cieši saistīts ar jaunās Rīgas būvvēsturi. 1926. g. martā pagāja 35 gadi kopš Baumaņa nāves. Visur stāv vēl viņa būves, un ik dienas ļaužu pulks steidzas tām

⁶⁾ Atslēdznieku meistāra Bergmaņa.

⁷⁾ Dati par arhitekta Baumaņa slimību ņemti no viņa dēla Edgara dienas grāmatas.

garām. Bet arhitekta vārds drīz grūnst aizmirstībā. Šīs rindiņas, kurās apskatīta arhitekta Baumaņa darba bagātā un darba prieka pilnā dzīve, lai palīdzētu pasargāt viņu un viņa mūža darbu no aizmirstības. Še klāt pieliktais saraksts lai dod pārskatu par viņa būvēm.

Bez vecākā dēla Artura arhitektam Baumanim bija vēl 3 dēli un 3 meitas. 2 dēli un 2 meitas mira jau agri, kā mazi bērni. Meita Milija Baumane dzīvo Rīgā, Zaķusalā. Dēls Edgars (1872—1909) studēja pāpriekšu Tērbatā teoloģiju, bet palika tad par vācu valodas skolotāju; pāpriekšu viņš bija par skolotāju Nikolaja ģimnazijā Rēvelē (1900—1907), vēlāk (1907—1909) Aleksandra ģimnazijā Rīgā. Edgars Baumanis atstājis par sava tēva dzīvi un gaitu memuarus, ko pa daļai viņam tēvs pats īsi priekš savas nāves (1891. g. janvarī) diktējis. 28. janvāra vakarā Edgaram Baumanim ir saruna ar tēvu līdz vēlai naktij. „Iesākumā es jautāju viņam šo un to par baznīcu (Baumanis strādāja toreiz pie Āgenskalna pareizticīgo Trīsvienības baznīcas plāna, kuŗu pēc viņa nāves pārgrozītā veidā uzbūvēja guberņas arhitekts Luskis 1891.—95. g.) un tad pamazām pārgāju uz citām lietām. Kas mani interesēja, to tūlīņ īsumā uzrakstīju; papa pats ar zīmējumiem man paskaidroja vienu otru lietu, vai rādīja man uz kartes savas būves.“ Šinīs stundās ir gan radies še klātpieliktais mazais plans par arhitekta Baumaņa būvēm. Edgara Baumaņa memuari un dienas grāmatas lapas ņemti šim rakstam par pamatu; dati ir nesakārīgi; viņš pats saka: „viss manis še uzrakstītais ir pa pusei nesakarīgs.“ Vienā otrā vietā viņos ir robi, arī daži misekļi, uz ko jau agrāk aizrādīts. Paplašināts un papildināts ir šis darbs ar datiem no arhitekta Baumaņa māsas, Straucha kdzes, viņa meitas Milijas Baumanes, viņa māsas dēla Aleksandra Straucha un direktora Frīdmaņa. Bez tam izlietoti dati par Baumaņa arhitekta darbību, kuŗi atrodami Rīgas pilsētas būvvaldes arhīvos, Rīgas almanachos un citās grāmatās.

Literatūra par arhitektu Baumanī:

1. R. L. B. Zinību komisijas konversācijas vārdnīca.
2. Doc. arhitekta A. Malves „Architekts Jānis Baumanis“. „Ilustrētā Žurnāla“ 1925. g. aprīļa burtnīcā.
3. Dombrovska „Latvijas Māksla“.
4. Lexikon baltischer Künstler“, herausgegeben von Dr. Wilhelm Neumann.
5. „Riga und seine Bauten“, herausgegeben vom Rīg. Technischen Verein und vom R. Architekten-Verein.
6. „Rigaer Almanach. 1866, 1870, 1871.
7. „Ztg. f. Stadt und Land“. 1872 Nr. 157, 1876 Nr. 150.
8. „Rigasches Stadtblatt“. 1864. S. 146.
9. „Rigische Zeitung“. 1869 Nr. 105, 1877 Nr. 72.
10. Studenta Baumaņa vēstules no Berlīnes un Peterburgas viņa mātei, kas atrodas J. Kreicberga īpašumā, vēstules viņa līgavai — pie Baumaņa jkdzes.
11. Advokata J. Kreicberga „Arturs Baumanis“.
12. J. Silīņa „Arturs Baumanis“ (1866—1904) „Ilustrētā Žurnālā“ 1925. g. februāra burtnīcā.

Architekta J. Baumaņa būves, celtas Rīgas pilsētas centrā

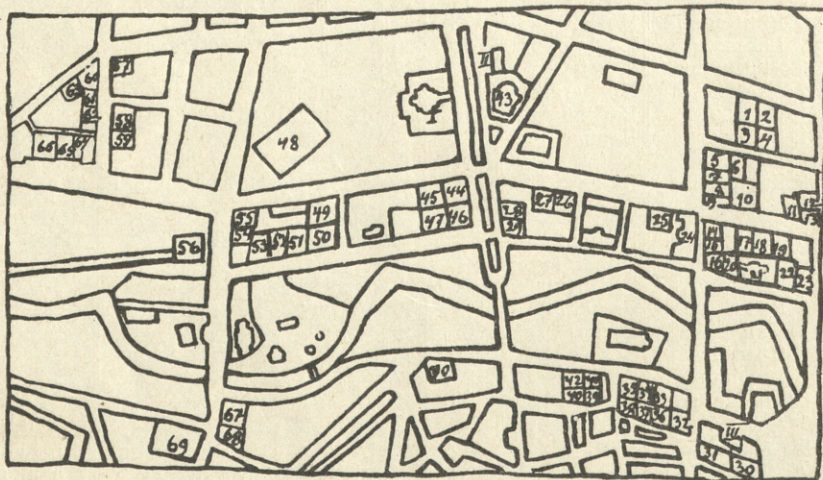
	Iela	Nē	Tagadējais īpašnieks	Agrākais īpašnieks	Celta		Iela	Nē	Tagadējais īpašnieks	Agrākais īpašnieks	Celta
53	Raiņa b.	2	Felders	Felders	81	68	Jēkaba	30	Martinofs	Berkholes	76
52	"	3	Konrads	Baumans	81				Saeimas n.	Brūnecib. n.	63—64
51	"	4	Kučinskis	Kučinskis	80	24	Krišjāņa		Latv. Kon-	Aleksandra	
50	"	6	Bijušā pagaidu vingroša-			Barona	1	servatorija	ģimnazija		71—76
	ari Reimersa	1	naš telpa		64	15	"	2	Bems	Martinsons	79—80
47	Raiņa b.	9	Mencendorfs	Mencendorfs	72 un 76	14	"	4	Kadišs	"	79—80
29	"	11	Klots	Šucharčs	66—67	5	"	8	Engelsons	Petrovs	79
16	"	25	Broide	Hercfelds	80	7	"	10	Eljašovs	"	79
20	"	27	Knorre-			8	"	12	"	"	79
			Krūdnērs	Baumans	71—72	9	Merķeļa	2	Fridmans	"	76
21	"	29	L. Valsts	Lomonosova		ari Kr. Barona	6				
			vidussk.	ģimnazija	69	10	Merķeļa	4	Farkošs		
22	"	31	Arro	Martinsons	84				Bredford	Cirks	88—89
23	"	33	Berkholes	Berkholes	81	19	"	5	Otlans	Sīrs	83
41	Aspazijas	4	Morbergs	Bergs	78	18	"	7	Armistaeds	"	80
34	bulv.	7	Jūrgensons	"	79	17	"	9	Beibsts	"	80
33	"	8	"	"	79	11	"	10	Vainers	Cvirkos	79
45	Kalpaka	4	Kerkovius	Kerkovius	74	13	"	12	Mušats	Pauls	81
66	bulv.	5	Rautenfelds	Morbergs	73	25	"	13	Pirmais Latv.	Biedr. nams	69—72
65	"	7	Bekmans	Lindemans	74	26	"	17	Zelsrems	Semjenovs	72
64	"	9	Stankevičs	Everts	74	27	"	19	"	"	72
70	Basteja b.	7	Morbergs	Morbergs	78	12	Martjas	3	Vainers	Cvirkos	79—80
67	"	11	Rubins	Berkholes	78	31	Ķēniņu	30	Rīgas Amatnieku biedrī-	bas nams	
46	Brīvīb. b.	1	Hammers	Baumans	76						68
	ari Raiņa b.	10				30	"	32	Michelsons	Antipovs	80—81
44	Brīvīb. b.	3	Kamkins	Bergs	76	35	Teatŗa	11	Apdr. biedr.	Kaņeps	74
	ari Kalpaka	2				38	ari Aspazi-	11	"Žizņ"	Bergs	79
28	Brīvīb. b.	6	Tranzehe	Baumans-		6	Parka	3	Eljašovs	Petrovs	79
				Šmids	67—68	4	"	6	Legzdīņš	Bergs	84—85
43	"	8	Apgabala tiesas nams		88—89	3	"	8	Stirne	"	84—85
63	Elizabet.	8	Šnore	Savickis	81	40	Valņu	24	Gernsdorfs	"	81
1	"	16	Velens	Bergs	85	39	"	26	Kāns	"	81
2	"	18	Gurovičs		86	38	"	28	Jūrgensons	"	80
59	Antonijas	4	Landaus	Savickis	87	37	"	28	"	"	80
58	"	6	Tieslietu m.	"	89	36	"	30	Šapiros	"	80
	ari Andreja	1				32	"	30	"	Hercfelds	80
62	"	5	Tranzehe	"	83		L. Pils	12	Finansu m.	Bij. Valsts	
61	"	7	"	"	85		ari M. Pils	9		banka	76—78
60	"	9	Jonas	Vīksne	79		Miesniek.	19	Krievu balt.		
57	"	10	Bīrichs	Bergs un			ari Brēmiešu	5	kuģniecības	Fridmans	82—83
				Balodis	75				akc. sab.		
69	Valdem.	1c	II. Lat. Dziesmu svētku		80						
			telpa								
56	"	5	Rīgas Strēlnieku biedr.		65—66						
54	"	6	Akc. Sab.	Pauls							
			"Lats"		79	I	Kr. Katedrale.		Architekts Pflugs.		76—83
55	"	8	Semenovs	Zelstrems	81	II	Tag. Senats				
48	"		III. Latv. Dziesmu svētku			III	Amatnieku biedr. skola.		Architekts		
	Kalpaka b.		telpa		88		Felsko.				75—77
	stūri										

Baumanis līdzdarbojies

Dažas citas sarakstā neaizrādītās Baumaņa būves

Iela	№	Tagadējais īpašnieks	Agrākais īpašnieks	Celta	Iela	№	Tagadējais īpašnieks	Agrākais īpašnieks	Celta
Grēcinieku (pārbūve)	14	Šenfeldts	Klatzo	67 ^{un} 74	Rēveles	2/4	Rudzīts	Teics	75
Ķemerejas Kopā ar Pflugu	3	Mengdens	Dēns		Alexandera Zaslaukā	67a		Carlile	77
	5	Zēlštrems	Semenovs		Zaķu salas krasts	13	Štrauchs	Štrauchs	73
Ausekļa	10	Oldenburgs	Berents	72	Katoļu		Kapliča uz krievu kapiem Kamarins		90
Rūpniecības (noplēsta)	16	Akc. sab. „Zemkopis“	Pole un Weitmanns	71	Peldu	17	Berners	Prüferts	
Tērbatas (noplēsta 1913. g.)	23/25		Molčanovs	83 ^{un} 84	Katoļu		„Всѣхсвяткая“ baznīca		82
Tērbatas	16	Sanders	Martinsons	78					
	18	Martinsons		83					

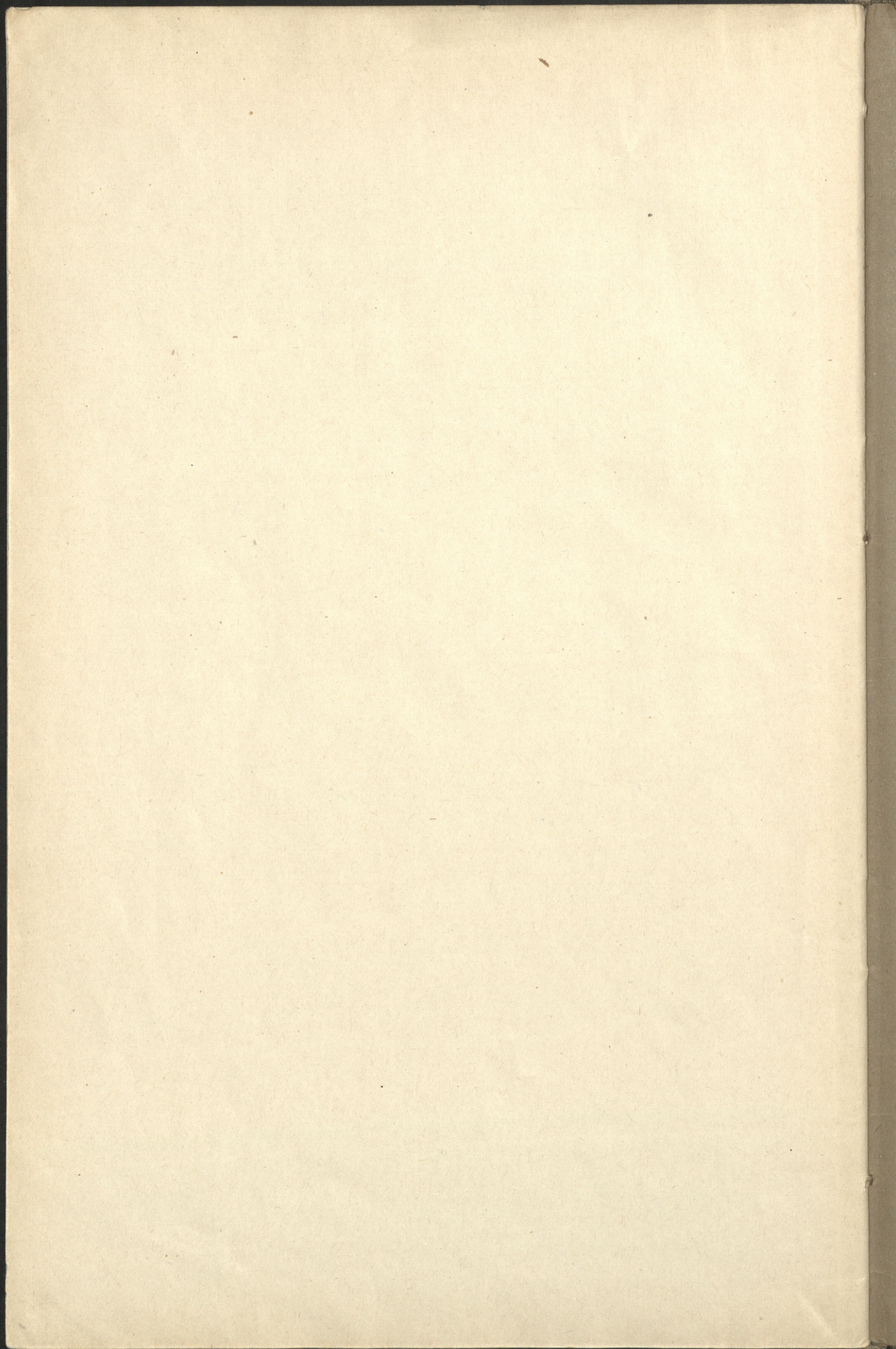

by the
6/1/13

4 FEB. 1927